

VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

Onafhankelijk toezichthouder voor
de Vlaamse audiovisuele media

KAMER VOOR ONPARTIJDIGHEID EN
BESCHERMING VAN MINDERJARIGEN

**ZAAK VAN J.C. t. NV VLAAMSE RADIO- EN
TELEVISIEOMROEPORGANISATIE**

(dossier nr. 2017/272)

BESLISSING nr. 2017/024

24 april 2017

In de zaak van J.C. tegen NV Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie,

De Vlaamse Regulator voor de Media (Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen), samengesteld uit:

Dhr J. KAMOEN, *voorzitter*,
Mevr L. D'HAENENS, *ondervoorzitter*,
Mevr D. DE POOT,
Dhr L. HELLIN,
Mevr E. LIEVENS,
Dhr R. OTTEN,
Dhr B. STURTEWAGEN,
Dhr H. VAN HUMBEECK,
Dhr T. VAN POPPEL, *leden*,

en Mevr M. VAN LOKEREN, *griffier*,

Na beraadslaging op 24 april 2017,
Neemt op dezelfde datum de volgende beslissing:

FEITEN EN PROCEDURE

1. Per aangetekende brief van 29 maart 2017 heeft J.C. bij de Vlaamse Regulator voor de Media (hierna: VRM) een klacht ingediend tegen NV Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (hierna: VRT), met maatschappelijke zetel Auguste Reyerslaan 52 te 1043 Brussel.

Volgens de klager is er in hoofde van VRT sprake van “discriminatie van de vrijzinnigen (en anderen) door hun programma’s af te schaffen, en daartegenover het unieke bevoordelen van de katholieke zuil niet alleen door middel van het uitzenden van de missen op elke zondag op de radio en tweewekelijks op TV, maar ook via het verdoken vrijstellen van [...] onkosten [...] en het gratis ter beschikking stellen van zendmateriaal [...].”

2. VRT heeft per aangetekende brief en per e-mail van 13 april 2017 gereageerd op de voornoemde klacht.
3. J.C. en VRT zijn conform de voorgeschreven termijnen rechtsgeldig en aangetekend uitgenodigd voor een hoorzitting op 24 april 2017 bij de Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen (hierna: de Kamer) van de VRM.
4. Op 21 april 2017 bezorgt de raadsman van J.C. per e-mail aan de VRM en VRT een pleitnota ter aanwending en neerlegging tijdens de hoorzitting.

5. De partijen zijn op 24 april 2017 gehoord door de Kamer. J.C. laat zich hiervoor bijstaan door advocaat D.V.H. VRT wordt vertegenwoordigd door H.M., senior juridisch adviseur en W.C., aanbodverantwoordelijke Canvas.

J.G., stafmedewerker communicatie van VZW Unie Vrijzinnige Verenigingen, woont de hoorzitting bij als waarnemer. Hiervoor is vooraf de instemming van de partijen gevraagd, ofschoon de hoorzittingen van de Kamer in principe openbaar zijn.

TOEPASSELIJKE REGELS

6. Artikel 39 van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie (hierna: het Mediadecreet) bepaalt:

“In de programma's wordt elke vorm van discriminatie geweerd. Het programma-aanbod verloopt zo dat het geen aanleiding geeft tot discriminatie tussen de verschillende ideologische of filosofische strekkingen.

De informatieprogramma's, de mededelingen en de programma's met een algemeen informatieve inslag, en alle informatieve programmaonderdelen worden in een geest van politieke en ideologische onpartijdigheid verzorgd.

Dit artikel is eveneens van toepassing op teletekst.”

7. Artikel 218, § 3, eerste lid, van het Mediadecreet gaat als volgt:

“§ 3. De kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen doet uitspraak over geschillen die gerezen zijn naar aanleiding van de toepassing van artikel 38, 39, 42, 44, 45, 72, 5°, artikel 176, 1°, en artikel 180, § 6.”

8. Artikel 220, §§ 1 en 2, van het Mediadecreet bepalen:

“§ 1. De algemene kamer doet uitspraak, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de Vlaamse Regering, hetzij naar aanleiding van een schriftelijke, met redenen omklede en ondertekende klacht die haar kan worden voorgelegd door elke belanghebbende en, in geval van een klacht met betrekking tot de bepalingen over commerciële communicatie en boodschappen van algemeen nut, door elke natuurlijke persoon of rechtspersoon.

Over de inhoud van reclame kan de algemene kamer enkel uitspraak doen naar aanleiding van een schriftelijke, met redenen omklede en ondertekende klacht. Om ontvankelijk te zijn moet de klacht ingediend zijn uiterlijk de vijftiende dag na de gebeurtenis die aanleiding heeft gegeven tot de klacht.

§ 2. De kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen doet uitspraak, hetzij ambtshalve wat betreft het toezicht op artikel 42, 44, 45, 72,

5° en artikel 176, 1°, hetzij op verzoek van de Vlaamse Regering, hetzij naar aanleiding van een klacht die op straffe van onontvankelijkheid ingediend is uiterlijk de vijftiende dag na de datum van de uitzending van het programma door eenieder die blijkt geeft van een benadeling of een belang.”

9. Artikel 12, eerste lid, van het besluit van de Vlaamse regering van 30 juni 2006 betreffende de procedure voor de Vlaamse Regulator voor de Media (hierna: het Procedurebesluit) luidt:

“Om ontvankelijk te zijn, moet een bij de Regulator ingediende klacht aan de volgende voorwaarden voldoen:

1° ingediend zijn uiterlijk de vijftiende dag na de gebeurtenis die aanleiding heeft gegeven tot de klacht;

2° de naam, de hoedanigheid en het adres van de klager vermelden;

3° het belang bij het indienen van de klacht aangeven, behalve als het gaat om een klacht met betrekking tot de bepalingen over commerciële communicatie of boodschappen van algemeen nut;

4° het onderwerp van de klacht aangeven, met een uiteenzetting van de redenen waarop ze steunt en met vermelding van de persoon tegen wie de klacht is gericht. Als de klacht betrekking heeft op een radio- of televisieprogramma, moet de uitzending waartegen wordt opgekomen worden aangewezen met vermelding van de dag en het uur waarop de uitzending heeft plaatsgehad;

5° ondertekend zijn door de klager. Als de klacht uitgaat van een rechtspersoon, wordt ze ondertekend door een persoon die volgens de wet of de statuten bevoegd is om de rechtspersoon te vertegenwoordigen.

[...]”

A. Argumenten van de klager

10. J.C. verduidelijkt zijn klacht tijdens de hoorzitting bij monde van zijn raadsman. Hij geeft met name aan VRT te verwijten *“dat, na de afschaffing van de uitzendingen door levensbeschouwelijke verenigingen, er door de VRT nog steeds erediensten worden uitgebracht op zondag zonder dat een vrijzinnig alternatief wordt uitgebracht. De klager ziet hierin een discriminatie van vrijzinnigen. Benadrukt wordt dat [J.C.] niet de afschaffing beoogt van het uitzenden van erediensten, maar wel een gelijke behandeling vraagt voor de ‘atheïstische religiositeit’.”*

11. De klager argumenteert vervolgens dat zijn klacht, anders dan VRT opwerpt, wel degelijk ontvankelijk is, zowel wat de aspecten gerichtheid en tijdigheid als belang betreft.

Hij voert aan dat de aanleidingen om uitspraak te doen, wat deze Kamer betreft, worden bepaald in artikel 220, § 1, van het Mediadecreet en de

mogelijkheden om klachten te formuleren hierbij breed zijn opgevat. Volgens de klager blijkt nergens dat klachten geen betrekking kunnen hebben op de afwezigheid van programmering, *in casu* de afwezigheid van een vrijzinnig alternatief voor de door VRT uitgezonden erediensten.

Hij verwijst hiervoor ook naar artikel 12, eerste lid, van het Procedurebesluit waarin is voorgeschreven dat de klacht moet worden ingediend de vijftiende dag na de ‘gebeurtenis’ die aanleiding heeft gegeven tot de klacht. In voorliggend geval is deze gebeurtenis de niet-uitzending van een vrijzinnig alternatief tegenover de zondags uitgezonden erediensten, en slechts ondergeschikt de eredienst die elke zondag – ook de zondag voor de klacht – op radio en/of televisie wordt uitgebracht, aldus de klager. J.C. verduidelijkt dat dit geen specifieke klacht met betrekking tot een ‘welbepaalde’ uitzending is, zodat artikel 12, eerste lid, 4°, van het Procedurebesluit, waarin sprake is van het aanwijzen van een uitzending, niet geldt.

Wat zijn hoedanigheid en belang betreft, geeft de klager in zijn oorspronkelijke klachtbrief aan dat hij klacht indient *“als vrijzinnige in [...] democratisch Vlaanderen”*. Tijdens de hoorzitting voegt hij hieraan toe dat zijn klacht wordt ondersteund door VZW Unie Vrijzinnige Verenigingen (demens.nu). Hij geeft ook aan actief te zijn als vrijzinnig-humanistisch consulent bij ouderenhomes, die de eerste doelgroep van erediensten zijn. Als 68-jarige is hijzelf bovendien vragende partij voor uitzendingen waarin atheïstische religiositeit aan bod komt. Het is in die hoedanigheden dat hij de ongelijke behandeling van erediensten en van een vrijzinnig zingevingsalternatief aanklaagt.

Hij is dan ook van oordeel dat hij beschouwd dient te worden als een belanghebbende in de zin van artikel 220, § 1, van het Mediadecreet, een niet-gedefinieerd begrip dat niet restrictief geïnterpreteerd mag worden.

12. Ten gronde geeft de klager aan niet te betwisten dat de afschaffing van de zogenaamde ‘uitzendingen door derden’ een beslissing van de Vlaamse overheid betreft. Volgens de klager heeft VRT er evenwel zelf voor gekozen – binnen de eigen autonomie – om de uitzending van (hoofdzakelijk katholieke) erediensten aan te houden, ook na de afschaffing van de ‘uitzendingen door derden’. De christelijke en joodse godsdiensten hebben zodoende nog een rechtstreekse aanwezigheid op VRT, terwijl dit voor de vrijzinnigheid helemaal niet (meer) het geval is, aldus de klager. Dit maakt een schending uit van artikel 39 van het Mediadecreet.

De klager is van oordeel dat het kennelijk onredelijk is om de erediensten ook na het stopzetten van de ‘uitzendingen door derden’ onverkort door te zetten, zonder een vrijzinnig alternatief aan te bieden. Waar VRT zich beroept op een historische traditie om erediensten uit te zenden in Vlaanderen en de omliggende landen als alternatief voor ouderen, zieken en minder mobiele, voert de klager aan dat de geloofsbelijdenis in Vlaanderen intussen structureel is veranderd en de vrijzinnige stem bovendien reeds sedert het ontstaan van België een significant en steeds toenemend aandeel van de

Vlaamse bevolking vertegenwoordigt. Evenmin kan VRT zich beroepen op het argument dat vrijzinnige erediensten niet bestaan, aldus de klager. Hij wijst erop dat ook in de vrijzinnige traditie vieringen, zoals het lentefeest, bestaan en alternatieven van erediensten bij de geboorte, de dood en het huwelijk.

13. In zijn klachtbrief geeft J.C. aan niet de afschaffing van de 'zondagmissen' te eisen, maar wel *"respect, een gelijke behandeling als de katholieke kerk/zuil met dezelfde ter beschikking gestelde middelen en euro's."* Deze eis wordt tijdens de hoorzitting genuanceerd. J.C. geeft aan dat er volstaan kan worden met een waarschuwing, overeenkomstig artikel 229 van het Mediadecreet, aan het adres van VRT dat het louter voortzetten van de huidige programmatie van erediensten, in afwezigheid van de vrijzinnige sector, een schending uitmaakt van artikel 39 van het Mediadecreet.

Hierbij stelt J.C. ook voor, omdat hij vernomen heeft dat er bij VRT bereidheid bestaat om ook vrijzinnige humanistische plechtigheden uit te zenden, om desgevallend de behandeling van voorliggende klacht uit te stellen lopende de besprekingen tussen VRT en VZW Unie Vrijzinnige Verenigingen.

B. Argumenten van VRT

14. VRT is in hoofdde van oordeel dat de Kamer niet bevoegd is voor de klacht van J.C., aangezien hij geen uitzending aanduidt en de klacht veeleer het ontbreken van een programma betreft, nl. geen uitzendingen door levensbeschouwelijke derden meer. Hierbij verwijst VRT naar artikel 220, § 2, van het Mediadecreet en artikel 12, eerste lid, van het Procedurebesluit, die op straffe van onontvankelijkheid vereisen dat een klacht ingediend voor de Kamer gericht is tegen een programma dat maximaal 15 dagen voor het indienen van de klacht werd uitgezonden.

Volgens VRT komen de maatregelen die J.C. vordert bovendien neer op een positieve injunctie, waarvoor deze Kamer niet bevoegd is. De klager wenst immers dat de vrijzinnige strekking gelijk wordt behandeld (inzet van gelijke middelen) als met name de katholieke erediensten, zonder evenwel de afschaffing te eisen van de uitzending van deze erediensten.

VRT is daarenboven van oordeel dat J.C. geen blijk geeft van een benadeling of een belang, zoals vereist in het Mediadecreet en het Procedurebesluit. Volgens VRT beschikt de klager niet over een voldoende belang dat specifiek is dan het algemeen belang, aangezien hij geen bewijs levert dat een gewraakte uitzending hem persoonlijk schade heeft toegebracht of benadeeld. VRT meent dat een klacht met betrekking tot de voorliggende problematiek alleszins zou moeten uitgaan van een representatieve vereniging van vrijzinnigen en niet van een individu 'als vrijzinnige in het democratische Vlaanderen'.

De klacht dient om bovenstaande redenen dan ook onontvankelijk te worden verklaard, aldus VRT.

15. In ondergeschikte orde voert VRT aan dat de klacht ook ongegrond is.

VRT schetst hiervoor de historiek van uitzendingen van levensbeschouwelijke verenigingen, waarbij erkende levensbeschouwelijke verenigingen, zoals VZW Het Vrije Woord, jarenlang van de overheid zendtijd op VRT kregen en subsidies voor het periodiek verzorgen van eigen televisie- en/of radioprogramma's. VRT benadrukt dat, met ingang van 1 januari 2016, de Vlaamse overheid, en niet zichzelf, deze 'uitzendingen door derden', waaronder deze van de vrijzinnige omroep, op VRT heeft afgeschaft¹. Parallel werd haar in artikel 29, § 3, van het Mediadecreet² en in de Beheersovereenkomst 2016-2020 tussen de Vlaamse Gemeenschap en VRT³ opgedragen om levensbeschouwelijke strekkingen te integreren in haar aanbod, in een apart televisieprogramma en als vast onderdeel in een wekelijks radioprogramma, en om een structureel overleg met de vertegenwoordiging van levensbeschouwelijke strekkingen te organiseren.

VRT geeft aan dit concreet te doen inclusief in diverse programma's, expliciet in programma's als 'Touché' (Radio 1), Wanderlust (Canvas) en het webplatform 'Werelbeeld.be' (Canvas.be) en ook door middel van debatten en 'events'. Eveneens houdt zij regelmatig gestructureerd overleg met de verschillende levensbeschouwelijke strekkingen, waaronder ook vertegenwoordigers van de vrijzinnige strekking, aldus VRT.

VRT merkt op dat zij aan het Vlaams Parlement zal rapporteren over de invulling van deze doelstelling, net zoals over andere doelstellingen uit de Beheersovereenkomst, en dat bovendien ook de VRM toezicht houdt op de naleving van de Beheersovereenkomst door VRT, weliswaar niet via een individuele klachtenprocedure voor deze Kamer, maar eveneens door middel van rapportering.

Wat de live-uitzendingen van erediensten op radio en televisie betreft geeft VRT aan deze reeds jarenlang zelf te brengen, onafhankelijk van de decretale regeling van de 'uitzendingen door derden'. Behalve de katholieke erediensten, komen ook andere erediensten (protestantse, orthodoxe, joodse erediensten) aan bod. Deze producties passen in een lange traditie, aldus VRT, niet alleen in Vlaanderen, maar ook in de ons omringende landen, waar de uitzending van de erediensten op radio en televisie bij de openbare

¹ Decreet van 14 oktober 2016 houdende wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie en het decreet van 25 april 2014 betreffende de rust-pensioenen, toegekend aan de vastbenoemde personeelsleden van de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie en betreffende de overlevingspensioenen, toegekend aan de rechtverkrijgenden van die personeelsleden, BS 1 december 2016, 79274.

² Artikel 29, § 3, van het Mediadecreet luidt: "*§ 3. In het kader van haar opdracht om bij te dragen tot een pluralistische opinievorming, vermeld in artikel 6, verzorgt de VRT een specifiek aanbod over levensbeschouwing dat geïntegreerd wordt in het brede programma-aanbod van de publieke omroep. Hierover is er overleg met de verschillende erkende confessionele en niet-confessionele levensbeschouwingen.*"

³ Beheersovereenkomst VRT 2016-2020, SD 2.1 Informatie, pp. 18 en 53.

omroepen historisch is gegroeid als alternatief voor oudere mensen, zieken, herstellenden of wie moeilijk te been is, opdat zij toch een eredienst zouden kunnen bijwonen.

VRT geeft aan dat de vrijzinnige strekking, aangezien zij geen erediensten organiseert, dus tot nog toe niet vertegenwoordigd is in die traditie van live-uitzendingen van erediensten op zondagochtend. Zij is evenwel steeds bereid om te bekijken of nog andere levensbeschouwelijke vieringen aan bod kunnen komen. Ter zitting verklaart VRT dat in dit verband gesprekken lopende zijn onder meer met een vertegenwoordiger van VZW Unie Vrijzinnige Verenigingen.

Volgens VRT maken de uitzendingen van erediensten - en het behoud ervan ook nadat de Vlaamse overheid 'de uitzendingen door derden' had afgeschaft - deel uit van haar programmeringsautonomie⁴ en kan de VRM enkel nagaan of hiervoor een redelijke en objectieve verantwoording bestaat. Bovenstaande elementen, met name: het kaderen in een lange traditie, het aan bod komen van verschillende erediensten en de integratie van levensbeschouwelijke strekkingen doorheen haar aanbod, vormen volgens VRT een redelijke objectieve verantwoording. VRT is dan ook van oordeel dat de bedoelde uitzendingen geenszins een discriminatie inhouden.

VRT wijst er ook op dat volgens de Raad van State de naleving van het discriminatieverbod uit artikel 39 van het Mediadecreet kan worden bereikt door te zorgen voor een evenwicht in het (gehele) programma-aanbod.⁵ Niet alle strekkingen moeten dus noodzakelijk steeds in elk individueel programma worden vertegenwoordigd, zolang kan worden aangetoond dat in andere relevante programma's de andere strekkingen verhoudingsgewijs aan bod komen. Zij verwijst hiervoor naar de hoger vermelde programma's rond levensbeschouwelijke strekkingen en de rapportering die zij voor het Vlaams Parlement zal brengen en voegt hieraan toe dat, in tegenstelling tot wat de klager suggereert, het al dan niet discrimineren overigens niet mathematisch kan worden uitgedrukt en dat bij vergelijking tussen het aan bod komen van levensbeschouwingen in programma's andere richtsnoeren spelen dan enkel de "middelen en euro's".

C. Beoordeling

16. Uit de bewoordingen van de klachtbrief van 29 maart 2017 van J.C., zoals nader toegelicht door zijn raadsman tijdens de hoorzitting, volgt dat de voorliggende klacht betrekking heeft op *"de afwezigheid van*

⁴ Artikelen 7 en 37, van het Mediadecreet gaan als volgt: "Art. 7. De VRT stelt autonoom zijn programma-aanbod en uitzendschema vast." en "Art. 37. De vrijheid van meningsuiting is gewaarborgd voor omroepactiviteiten. De omroepactiviteiten zijn vrij en kunnen, onder voorbehoud van wat hierna is bepaald voor omroepdiensten, aan geen enkele vormvereiste of voorafgaande controle worden onderworpen."

⁵ RvS 25 juni 2009, nr. 194.650.

programming”. Het voorwerp van de klacht bestaat meer bepaald uit “*de niet-uitzending van een vrijzinnig alternatief tegenover de zondags uitgezonden erediensten*” en steunt zich hiervoor op een vermeende schending door VRT van het discriminatieverbod uit artikel 39 van het Mediadecreet.

17. Op grond van artikel 218, § 1, van het Mediadecreet heeft de VRM als algemene opdracht de handhaving van de mediaregelgeving binnen de Vlaamse Gemeenschap en het beslechten van geschillen over de mediaregelgeving. In artikel 218, §§ 2 en 3, van het Mediadecreet worden vervolgens de respectieve bevoegdheden van beide kamers van de VRM nader opgesomd en afgebakend.

Artikel 218, § 3, eerste lid, van het Mediadecreet, dat meer specifiek de materiële bevoegdheden van deze Kamer vastlegt, bepaalt dat zij uitspraak doet over geschillen die gerezen zijn naar aanleiding van de toepassing van onder meer artikel 39, eerste lid, van het Mediadecreet. Op basis hiervan wordt aan de Kamer de bevoegdheid verleend om programma's die door aanbieders van omroepdiensten zijn uitgezonden te toetsen aan het discriminatieverbod. Hieruit volgt dat de opdracht van de Kamer bestaat in de beoordeling van die uitzendingen.

Overeenkomstig artikel 220, § 2, van het Mediadecreet, kan een klacht slechts een uitgezonden programma tot voorwerp hebben die op straffe van onontvankelijkheid moet worden ingediend uiterlijk de vijftiende dag na de datum van de uitzending, zodat de bevoegdheid van de Kamer beperkt is tot betwistingen met betrekking tot uitgezonden programma's.

Artikel 220, § 1, van het Mediadecreet waarnaar de klager verwijst en waarbij hij argumenteert dat omdat die bepaling verwijst naar een “*gebeurtenis*” hierin ook een “*niet-uitzending*” moet worden begrepen, is in deze niet van toepassing omdat zij alleen betrekking heeft op klachten ingediend voor de algemene kamer van de VRM.

De omstandigheid dat artikel 12, eerste lid, van het Procedurebesluit gewag maakt van “*gebeurtenis*” en “*uitzending*” doet geen afbreuk aan voornoemde vaststellingen omdat die bepaling geldt zowel voor klachten voor de algemene kamer als voor de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen.

18. Gelet op wat voorafgaat behoort het voorwerp van de klacht van J.C. niet tot de bevoegdheid van de Kamer en kan zij bijgevolg de klacht niet op haar ontvankelijkheid of gegrondheid beoordelen.

OM DEZE REDENEN, DE VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

Verklaart zich onbevoegd om kennis te nemen van de klacht van J.C.

Aldus uitgesproken te Brussel op 24 april 2017.

M. VAN LOKEREN
griffier

J. KAMOEN
voorzitter

Tegen deze beslissing kan beroep tot nietigverklaring worden aangetekend bij de Raad van State. Dat beroep moet worden ingesteld bij aangetekende brief binnen zestig dagen na de kennisgeving, overeenkomstig de bepalingen van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het besluit van de regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.